

20
GODINA

Danas

51 Bitez 17

EPIC TRIP

22-30.09.

**IVAN
MEDENICA:**
*Katarza
za 21. vek*

JAN FABR:
*Cunami našeg
sistema
komunikacija*

JERNEJ LORENCI:
*Kad se voli, voli se,
kad se mrzi, mrzi se*

ERSAN MONDTAG:
*Strah nas čini
okrutnima*

TIM EČELS:
*Opasno je
ponavljati jedan
odnos ili obrazac*

AMIR REZA KUHESTANI:
*Pozorište spaja
stvarni i virtuelni svet*

ISSN 1450-538X

9 771450 538023

KUHESTANI: Pozorište spaja stvarni i virtualni svet

Nastavak sa V strane

pravila ili zakona. Ako želite da vaš rad ima publiku, morate da prihvatite neka ograničenja, koja ugrožavaju vašu slobodu. Drama koja se nađe na sceni nije ona o kojoj sam razmišljao, već ona koja će biti dobro prihvaćena. Zbog toga, kao umetnik koji radi u Iranu i Evropi, verujem da ograničenja zaista nisu bitna. Na primer, kad radite u slobodnom društvu kao što je Nemačka, isto tako osećate pritisak pozorišta, publike, zakona... Pitanje ograničenja nije ni u čemu drugačije. Možda čak u Iranu osećam manji pritisak. Moram da prihvatim neka pravila i neka od njih da primenim u svojim predstavama, kao u *(Sa)slušanju*. Ali činjenica je da ta pravila nikada neće ograničiti moja politički i pobunjenički izraz.

■ Šta utiče na priče i forme vaših komada?

– Jedina stvar koja utiče na formu i sadržaj mojih predstava je sam sadržaj, ono što mi je važno da bude rečeno. Ta veoma duga rečenica koja daje naraciju čitavoj predstavi. Na primer, u *(Sa)slušanju* to je – da li verujete da zaista verujete u svoja verovanja? To se odnosi na virtualni svet, ne samo na medije, ali i na svet u nečijem umu sa svim predrasudama, zbog čega niko ne veruje da su tuđe misli njegova verovanja. Kao dramski pisac stvarate vaše likove, gradite strukturu i pišete dramu zasnovanu na toj dugoj rečenici.

■ Vaša predstava „(Sa) slušanje“ govori kako funkcioniše sistem, ne samo u Iranu nego u svim totalitarnim društvima (skrivenim i javnim). Na koji način zapravo svi mi postajemo deo državnog metoda kontrolisanja prepuštajući se strahu i zaplašivanju?

– Totalitarizam može imati dva aspekta. Prvi je individualni, u kome jedan vođa nameće svoje razmišljanje narodu primenjujući silu ili pravila. Ovaj vid nam je svima jako razumljiv. Drugi je onaj u koji ne verujete i koga niste ni svesni. Na primer, mislite da ste glasali za određenu političku stranku slobodno jer svi znamo da je glasanje, kao deo demokratskog sveta, najveće dostignuće ljudskog postojanja. Ali danas, znamo šta je kampanja Donalda Trampa učinila. Oni su stvorili verovanja, zasnovana na netačnim vestima uz pomoć medija. Ubedili su ljude da su ta verovanja njihova stvarna razmišljanja i ciljevi. Ali to nisu bila verovanja tog naroda, već misli koje su im bile ubačene kao deo plana. Tako da u *(Sa)slušanju*, kad je reč o iranskom društvu, totalitarizam se otkriva u načinu na koji se ljudi zbunjuju u svom shvatanju sveta. Pitanje je da li su zaista čuli ono što misle da su čuli? Da li su pogrešno čuli ili su čuli samo neki deo? Možda se to *slušanje* nije ni dogodilo, i to celo iskustvo je bila potpuna iluzija.

■ To je i pitanje mogućnosti dolaska do potpune istine i iskustva stvarnosti, što je česta tema u vašim predstavama?

– Ne verujem da postoji potpuna istina. Naše iskustvo ili nije istino ili je poluistino. To je oduvek bio važan element mojih drama – kako se odnosi prema istini i stvarnosti. U svetu u kome živimo problem je što je sve medijizovano. Svaka stvar na ovom svetu prolazi kroz virtualni svet koji je preoblikuje. U predstavi *(Sa)slušanje* koristimo žive i snimljene snimke kako bi iskusili više nego što bi trebalo. Idemo dalje od samog slušanja i gledamo stvari da bi proverili da li možemo da verujemo sopstvenim očima. Tako da publika shvata da smo izazvali stvarnost kako bi je oni iskusili u odnosu na pitanje istine. Onu koju vide i onu koju čuju. Za mene pozorište predstavlja posebnu vrstu zabave jer postoji prekid između stvarnog i virtualnog sveta. Pozorište je jedini medij koji ima potencijal da ih spoji. To me je inspirisalo da stvorim *(Sa)slušanje*.

■ Predstava se tiče i pozicije žena u iranskom društvu, a i vaše druge podele često čine samo žene. Da li se nešto promenilo u Iranu vezano za ovo pitanje poslednjih godina?

– Što se tiče položaja žena u Iranu, moram reći, imajući u vidu njihovu političku i društvenu situaciju i ograničenja sa kojima se susreću, da su sada svesne svojih ciljeva. Znaju kako i zašto se bore. Njihov razvoj je neverovatan. Broj žena koje završavaju fakultete, glumica, rediteljki, književnica... Što se tiče moje predstave *(Sa)slušanje* i drugih drama, često govorim o ženama jer se one bolje uklapaju u moj svet. Zato moje ansamble uglavnom čine glumice. One mogu odlično da igraju likove koje ja pišem. Ali ne samo to, moje priče prikazuju svet, koji ja najbolje poznajem.

BITEF POLIFONIJA BROJ 18

Te čudne petlje...

Ivana Matijević

Ove godine program *Bitef Polifonija* kreirao je urednički tim proširen znatnim brojem mladih ljudi i oni su dali odgovore o mladima kao akterima i/ili kao mladju publici kad su nove pozorišne tendencije u pitanju. Mogućnost da se na jednom velikom i značajnom festivalu kao što je Bitef obezbedi prostor koji razvija podsticaje i stvara uslove za uključivanje mladih, posebno je bitan jer čini vidljivim da ih ima i da su važni da ih bude u svetu pozorišta koje želi da otkriva i podržava nove pozorišne tendencije.

Razgovorom povodom tri teorijske knjige o teatru počinje ovogodišnja *Polifonija*. Jedno, možda i ključno pitanje je – gde je mesto mladih u novim pozorišnim tendencijama, odnosno, ima li uopšte mladih (tinejdžera) u pozorištu – kao publike i/ili kao aktera?

Kako i sebe – kaže Đorđe Živadinović Grgur, glumac – još uvek smatram mladim, radim sa mladima i radio sam s mladima, a gledam ih u pozorištu, moram da kažem da nas ima itekako, mladih koji se bave pozorištem i uče u njemu i od njega. I uvek će nas biti. Nažalost, prostor za mlade je ipak prilično skroman i o tome treba misliti, jer ako se ne stvaraju uslovi da mladi suštinski upoznaju i razumeju pozorište, teško će se desiti da kao odrasli učestvuju u bilo kom smislu, zato što su bivali uskraćeni za različita znanja i iskustva kao deca i mladi.

„Mladih ima u pozorištu, ali u pozorištu koje je njima blisko, koje čuje njihov vrisak“, kaže Branka Bajčić, glumica i dramska pedagoškinja, misleći da je važnije pitanje koje su potrebe današnjih mladih i koliko nove pozorišne tendencije odgovaraju na te potrebe.

Ljubav, hleb i priče

Foto: M. M. M. M.

Nikola Isaković, student pozorišne režije, ističe da se još uvek mora pojačati svest o mladima kao nosiocima novih formi, ideja i ambicija. Umesto da im se nameće kako i šta da rade, treba ih pre svega dobro saslušati i dati im prostora da unesu nešto novo, potpuno naivno i neiskvareno, i zato *Bitef Polifonija* svojim konceptom *višeglasja* predstavlja pravo mesto za to.

Maša Seničić, dramaturškinja i scenaristkinja, ističe da „mladih ima u pozorištu, premda možda ne toliko u medijima koji se bave pozorištem; pa ipak, njihovo je prisustvo osetno, a entuzijazam neporeciv. Nalaze se u publici, ali ne po premijerama, već na balkonima, stepeništu i drugim pozicijama autentične radoznalosti. Kao akteri, najčešće se prepuštaju alternativnim pozorišnim praksama, performansu, hibridnim oblicima izražavanja. *Bitef Polifonija* je ove, kao i svake godine, dokaz toga, između ostalog i zbog svog tima, ali i zbog svežeg duha koji vlada u pojedinačnim naslovima u programu“.

A, je li prevashodna uloga pozorišta u njihovom uzrastu edukativna i etička, odnosno, pokušaj da ih učini senzibilnijim za osobe sa margine, diskriminisane i izopštene iz društva po bilo kom osnovu?

Nikola smatra da to jeste jedan od glavnih ciljeva pozorišta, ali u kojoj meri se to realizuje zavisi od institucije do institucije. *Polifonija* je uvek tu da podrži takav koncept. Đorđe misli da uloga pozorišta uvek, bez obzira na uzrast, treba da bude i etička, i edukativna. O kom god pozorištu da je reč. Maša smatra da je uloga pozorišta, bez obzira na uzrast – da vaspita publiku u pravcu kritičkog razmišljanja, kao i da stvori prostor za preispitivanje, kako društvenih konvencija, tako i ustaljenih načina ponašanja. „Pozo-

Mladih ima u pozorištu, premda možda ne toliko u medijima koji se bave pozorištem; pa ipak, njihovo je prisustvo osetno, a entuzijazam neporeciv. Nalaze se u publici, ali ne po premijerama, već na balkonima, stepeništu i drugim pozicijama autentične radoznalosti. Kao akteri, najčešće se prepuštaju alternativnim pozorišnim praksama, performansu, hibridnim oblicima izražavanja

rište je prostor kretanja i pomeranja, političkog i intimnog. Njegova je dužnost da se protiv diskriminacije i marginalizacije u bilo kom obliku, ali ne bih rekla da ono podleže konvencionalnim etičkim vrednovanjima; moral pripada diskursu nedeljnih ručkova, ne ozbiljnom pozorištu“, ističe ona.

Kako, onda, na glavni program Bitefa odgovara ovogodišnja *Bitef polifonija*? *Epske igrice* deluju kao uvertira u predstavu Jerneja Lorencija o uticaju epske poezije, odnosno, njenom tumačenju i (zlo)upotrebi u novija vremena?

„Kao neposredni učesnik projekta *Epske igrice* – kaže Đorđe – sticajem okolnosti se desilo da se tema našeg rada poklopila s temom Bitefa, što je sjajno, jer omogućava da kroz različite programe ista ili različita publika festivala prati sadržaje u vezi s domaćom epikom. Naša ideja je da metodama drame u edukaciji, racionalizirajući, pristupamo pesmama *kosovskih* ciklusa, jer smatramo da učenicima na času, budući da igramo u učionici, treba da se ponudi alternativni pristup analize epske poezije, da se otvore i istraže razna pitanja. Kao što spram svega u životu treba da budemo kritični i nastojimo da posmatramo stvari iz različitih uglova, tako treba da se odnosimo i prema nacionalnoj istoriji i književnosti. Sve treba racionalizovati i o svemu pričati na vreme, dakle i u školi“.

Maša dodaje da „program *Bitef Polifonije* ne odgovara na glavni program Bitefa, već ga dopunjuje drugačijim praksama, koje pak počivaju na sličnijim idejama, pitanjima i fenomenima. U tom smislu, ova dva programa stoje ravnopravno, čineći jednu pulsirajuću celinu, veoma dragocenu za kulturnu scenu Beograda“.

Možemo li, onda, saznati i nešto više o pojedinačnim projektima? Na primer, o performansu *Kontejner* navodno sadrži ili interaktivnoj predstavi *(Ne)radno vreme*.

Isa, reditelj interaktivne predstave *(Ne)radno vreme*, koja se igra u kafetu *Popara*, otkriva da je to svakodnevni ritual savremenog društva. Pozorišni događaj u kojem publika postaje lik, tema i scenografija.

Maši se, među projektima koji su njoj privatno i profesionalno najzbuđljiviji, nalazi *Kontejner* navodno sadrži, budući da se njegov međunarodni autorski tim bavi kapitalizmom koji se otelovljuje kroz ciklične putanje svojih teretnih kontejnera, a na kojima pak počivaju proizvodnja i potrošnja, dve pogubne i esencijalne aktivnosti savremenog čoveka. Naime, kaže ona, ovo izvođenje hibridnog oblika – u previranju između performansa, radionice i dijaloga – dešava se upravo u kontejneru o čijoj se prirodi raspravlja.

Polifonija postaje punoletna događajem poput onog kojim počinje *veliki Bitef* u trajanju od 24 sata. Iskušava li se i njime strpljenje i posvećenost Bitefove publike i to one najmlađe ili je po sredi nešto drugo?

„Ne bih ovde koristila termin *strpljenje*, premda ono jeste lutanje, sve ređa gledačala osobina (i to ne samo u pozorištu) – pre bih rekla da se radi o posvećenosti, istrajnosti i predanosti, na kojima poziva ovaj teatarski koncept. Takozvani *durational theatre* nije ni u kom slučaju provokacija niti ekscentrični samodovoljni događaj, već on poziva na drugačiju konzumaciju pozorišta i, iznad svega, iznova postavljajući pitanja šta ono jeste, a šta sve može da bude, zaključuje Maša, a Branka, kao članica autorskog tima *Događaja 24 sata – Ljubav, hleb i priče* na *Bitef Polifoniji*, ističe da u *Događaju 24 sata* učestvuju deca, mladi, stari, pripadnici različitih etničkih grupa iz Srbije i Holandije, umetnici, kritičari, lokalno stanovništvo i mnogi drugi. „Jedan ovakav neuobičajen događaj pokušaćemo da pokaže moć pozorišta i umetnosti kada zajedno rade profesionalni umetnici i lokalno stanovništvo. Kroz trajanje i odolevanje, a kroz ostajanje i bivanje zajedno i zajednički rad, pokušaćemo da stvorimo jednu viziju i jednu mogućnost za *zajedničkiju* i svetliju budućnost. Kao u mitovima, u ritualima prelaska *Heroja*, kroz ljubav, hleb i priče, hrabro otpočinjemo nove avanture“, kaže Branka.

U Beogradu, Novom Sadu, Subotici, Smederevu, Ubu, Sokobanji, Bajmoku i Paliću

SPORTSKI KANALI PO FER-PLEJ CENI

U OSNOVNOM DIGITALNOM PAKETU,
PO OSNOVNOJ CENI PRETPLATE

Pošta...
NET

AKCIJA
3 meseca
po 1 dinar

do 30. septembra 2017. godine

SK1 SK2 SK3 SK4 SK5 SK6 SK1 HD SK2 HD SK3 HD SK GOLF SK GOLF HD

arena sport 1

EUROSPORT 1

EUROSPORT 2

FIGHT NETWORK

LR

U OSNOVNOM DIGITALNOM PAKETU

0800 201 200 • www.postanet.rs • korisnik@ptt.rs

ПОШТА

51Bitef17

Epsko putovanje

SNAGA JE U ISTRAJNOSTI

2 GODINA | I&FMcCANNGrupa
S N A G A L J U D I

